

Research Paper

Regulatory Power of the State in International Settlement of Investment Disputes Law in the Light of Sustainable Development Goals

*Seyyed Ghasem Zamani¹ , Hamed Esmailpour²

1. Department of Public Law and International, Faculty of Law and Political Science, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran.

2. PhD. Candidate in International Law, Faculty of Law and Political Science, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran.

Use your device to scan
and read the article online

Citation: Zamani, S. G., & Esmailpour, H. (2021). [Regulatory Power of the State in International Settlement of Investment Disputes Law in the Light of Sustainable Development Goals (Persian)]. *Journal Strategic Studies of Public Policy*, 11(39), 186-205.

Received: 14 Dec 2020

Accepted: 02 Mar 2021

Available Online: 01 Aug 2021

Keywords:

Regulatory power, ISDS, Investor-State Dispute Settlement, ISDS Reform, UNCITRAL, Sustainable Development Goals

ABSTRACT

According to continuing of the inequality of the people and nations, the economic dimension of sustainable development still plays an important role in it. Therefore the absorbing of foreign investment appears as one of the economic strategies of the states. Although the states traditionally were been the parties of international disputes, but international Community, following the example commercial arbitrary, has established 'investor-state dispute settlement' (ISDS) in order to enjoyment of states from benefits of foreign investment and protection of investors. Practically, this international institution clashed with the Regulatory Power of states. Some investors could affect on some sovereign authority about right to health, environment and suchlike. While regulatory power of states is necessary to achieve sustainable development goals and it seems as a tool for expanding the public policies. In this study, reducing and limitations of state's regulatory power were examined in international investment arbitration practice. Also the affects of sustainable development goals on the situation of the regulatory power of State examined as a fundamental approach for ISDS reform. This research could be a ground for opportunistic rethinking in the UNCITRAL negotiation on ISDS reform from a public policy perspective.

* Corresponding Author:

Seyyed Ghasem Zamani, PhD.

Address: Department of Public Law and International, Faculty of Law and Political Science, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran.

E-mail: zamani@atu.ac.ir

مقاله پژوهشی

قدرت تنظیم‌گری دولت در نظام حل‌وفصل بین‌المللی اختلافات سرمایه‌گذاری در پرتو اهداف توسعه پایدار

* سید قاسم زمانی^۱، حامد اسمعیل پور^۲

۱. استاد دانشکده حقوق و علوم و سیاسی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران.

۲. دانشجوی دکتری حقوق بین‌الملل، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران.

چکیده

با توجه به استمرار نابرابری در برخورداری انسان‌ها و ملت‌ها، بُعد اقتصادی توسعه پایدار همچنان نقش مهمی ایفا می‌کند. از این رو، جذب سرمایه‌گذاری خارجی به عنوان یکی از راهبردهای اقتصادی دولت‌ها جلوه‌ای دیگر می‌یابد. به‌رغم آن‌که دولت‌ها به طور سنتی طرف‌های اختلافات بین‌المللی بودند، اما جامعه بین‌المللی به منظور بهره‌مندی دولت‌ها از منافع جذب سرمایه‌گذاری خارجی و نیز حمایت از سرمایه‌گذار خارجی با الگوگیری از داوری تجاری به تأسیس «حل‌وفصل اختلاف سرمایه‌گذار دولت» موسوم به «آی.اس.دی.اس» رهنمون شد. در عمل، این تأسیس حقوقی بین‌المللی دچار تعارضاتی با «قدرت تنظیم‌گری دولت» شد. برخی سرمایه‌گذاران خارجی با مراجعه به نظام حل‌وفصل بین‌المللی اختلافات سرمایه‌گذاری توانستند برخی صلاحیت‌های حاکمیتی را در حوزه‌هایی مانند حق سلامت، محیط زیست و... تحت‌الشعاع قرار دهند. این در حالی است که قدرت تنظیم‌گری دولت برای دستیابی به اهداف توسعه پایدار ضروری قلمداد می‌شود و ابزاری برای پیشبرد سیاست‌های عمومی است. در این پژوهش، محدود شدن قدرت تنظیم‌گری دولت در رویه داوری بین‌المللی سرمایه‌گذاری بررسی شد و تأثیر اهداف توسعه پایدار بر جایگاه قدرت تنظیم‌گری دولت به عنوان بنیانی برای فرایند اصلاح «حل‌وفصل اختلاف سرمایه‌گذار دولت» مطالعه شد. این پژوهش می‌تواند زمینه‌ای برای بازاندیشی فرصت‌مدارانه در روند مذاکرات آنسیترال پیرامون اصلاح «حل‌وفصل اختلاف سرمایه‌گذار دولت» از منظر سیاست‌گذاری عمومی باشد.

تاریخ دریافت: ۲۴ آذر ۱۳۹۹

تاریخ پذیرش: ۱۲ اسفند ۱۳۹۹

تاریخ انتشار: ۱۰ مرداد ۱۴۰۰

کلیدواژه‌ها:

قدرت تنظیم‌گری، آی.اس.دی.اس، حل‌وفصل اختلاف سرمایه‌گذار دولت، اصلاح حل‌وفصل اختلاف سرمایه‌گذار دولت، آنسیترال، اهداف توسعه پایدار

* نویسنده مسئول:

استاد دکتر سید قاسم زمانی

نشانی: تهران، دانشگاه علامه طباطبائی، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، گروه حقوق عمومی و بین‌الملل.

پست الکترونیکی: zamani@atu.ac.ir

مقدمه

فراز و نشیب در بازار سرمایه‌گذاری خارجی از نظر اقتصادی مهم است و هرگونه تحولی مؤثر بر سیاست‌گذاری‌های اقتصادی خواهد بود. با این حال، سرمایه‌گذاری خارجی همچنان در اقتصاد جهانی سهم قابل توجهی دارد؛ چنانکه آنکتاد اعلام کرد در شرایط افول، سرمایه‌گذاری در برخی از بخش‌ها افزایش یافته است (UNCTAD, 2019: 1).

با وجود روابط مبتنی بر سرمایه‌گذاری، به وجود آمدن اختلاف میان سرمایه‌گذار و دولت امری معمول قلمداد می‌شود. اغلب زمانی جوانه اختلاف ناشی از سرمایه‌گذاری به وجود می‌آید که تدبیر دولت‌میزبان به گمان سرمایه‌گذار موجب تحت‌الشعاع قرار گرفتن سرمایه‌گذاری و در نتیجه مغایر با منافع او است.

در واقع «قدرت تنظیم‌گری»^۲ دولت در کانون درگیری‌های سرمایه‌گذار و دولت است. دولت میزبان تدابیری را در راستای سیاست‌گذاری عمومی با نظرداشت منفعت عمومی همچون حق سلامت، حفاظت از محیط‌زیست یا تنظیم امور تجاری یا وضع مالیات اتخاذ می‌کند، اما در مقابل به نظر سرمایه‌گذار، تدابیر متخذه از جانب دولت در مغایرت با حقوق برآمده از معاهده برای سرمایه‌گذار است.

حل‌وفصل بین‌المللی این اختلافات پیامدهای مهمی در توانایی دولت‌ها برای تنظیم برخی مسائل داخلی داشته است. به‌علاوه، دعاوی و احکام داوری بین‌المللی سرمایه‌گذاری هزینه‌های قابل توجهی دارند که مبالغ گزافی است و بسیاری از دولت‌ها، علی‌الخصوص دولت‌های اروپایی و آمریکای لاتین را به اصلاح وجوه مختلف رژیم بین‌المللی سرمایه‌گذاری رهنمون ساخته است.

در این نوشتار تهدید قدرت تنظیم‌گری دولت در

رشد فزاینده جریان سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی^۱ حکایت از ارتقای جایگاه این شیوه تأمین مالی در کشورها دارد. امروزه جذب سرمایه‌گذاری خارجی، راهبرد اقتصادی دولت‌های سرمایه‌پذیر سنتی نیست، بلکه دولت‌های سرمایه‌فرست سابق نیز این راهبرد اقتصادی را دنبال می‌کنند؛ چنانکه ۳۸ درصد تولید ناخالص داخلی^۲ جهانی بدان اختصاص دارد (UNCTAD, 2019: 1).

در آمریکای لاتین سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی موجب ایجاد ۱.۴ میلیون شغل جدید از سال ۲۰۱۳ تا ۲۰۱۸ شد و در آفریقا ۱۷۰ هزار شغل در نتیجه ۷۱۰ پروژه مربوط به سرمایه‌گذاری خارجی به ارزش ۷۵.۵ میلیارد دلار ایجاد شد. اشتغال‌زایی در ایالات متحده آمریکا ناشی از سرمایه‌گذاری خارجی در سال ۲۰۱۶ به میزان ۶/۱ میلیون شغل مستقیم و ۲/۴ میلیون شغل غیرمستقیم رسید.

افزایش سطح زندگی، استفاده از تخصص خارجی، توسعه سرمایه انسانی، انتقال فناوری، درآمد مالیاتی دولت‌میزبان و اشتغال‌زایی در زمره مزایای جذب سرمایه‌گذاری خارجی برشمرده‌اند.

جریان سرمایه‌گذاری خارجی از سال ۲۰۱۵ در حال تجربه روال نزولی آرامی است، که دلایل اقتصادی متفاوتی برای آن ذکر می‌شود (UNCTAD, 2019: 1). در شرایط همه‌گیری کرونا روال نزولی سرمایه‌گذاری خارجی در سال ۲۰۲۰ بیشتر از سه سال گذشته شد و ممکن است در سال ۲۰۲۱ نیز ادامه یابد. البته آنکتاد بازگشت روال سرمایه‌گذاری خارجی به قبل از ۲۰۲۲ را دور از ذهن نمی‌شمارد (UNCTAD, 2020a: 1).

1. Foreign Direct Investment (FDI)

2. Gross Domestic Product (GDP)

3. Regulatory power

برخوردار می‌شدند، اهلیت استیفای آن حقوق و امتیازات را نداشتند. (زمانی، ۱۳۹۵: ۲۰)

جامعه بین‌المللی در مواجهه با تجارب سرمایه‌گذاران خارجی ناشی از مصادره اموال توسط دولت‌های میزبان و محرومیت سرمایه‌گذاران خارجی از سازوکار مؤثر جبران خسارت، به تأسیس حقوقی بین‌المللی «حمایت دیپلماتیک» رهنمون شد.

این راهکار وابسته به اراده سیاسی دولت متبوع سرمایه‌گذار است و این دولت بر اساس صلاحدید خود در مقام اعمال آن برمی‌آید؛ بنابراین دولت متبوع سرمایه‌گذار ممکن است در ارزیابی منافع خود برای حمایت از سرمایه‌گذار یا ملاحظه دولت سرمایه‌پذیر ترجیح دهد به روابط خود با دولت سرمایه‌پذیر به هر میزانی اگرچه اندک، توجه کند.

هم‌زمان با فرایند استعمارزایی در عصر پس‌استعماری دولت‌های در حال توسعه دغدغه صیانت از استقلال داشتند؛ بنابراین به سرمایه‌گذاری خارجی به عنوان یک روش جدید استعماری و عامل دخالت در امور داخلی می‌نگریستند.

همین نگرانی موجب شد تا بسیاری از کشورهای در حال توسعه درهای اقتصاد خود را به روی سرمایه‌گذاری خارجی ببندند و دست به اقداماتی بزنند که به زعم سرمایه‌گذاران مصادره اموال بود. (Rapley, 2007: 22-25)

نقصان حقوق بین‌المللی عرفی حاکم بر سرمایه‌گذاری خارجی، دست‌یازیدن دولت‌های در حال توسعه به اقداماتی که برتر از تعهدات خود در قبال سرمایه‌گذاران خارجی ارزیابی می‌کردند و هم‌زمان نیاز به فناوری و سرمایه خارجی از یک‌سو و از سوی دیگر، تلاش دولت‌های سرمایه‌فرست برای حمایت از منافع شرکت‌ها و سرمایه‌گذاران متبوع

ورطه حل‌وفصل بین‌المللی اختلافات سرمایه‌گذاری در پرتو قضایای مطروحه نزد داوری مطالعه می‌شود و جایگاه این امر مهم در پرتو اهداف توسعه پایدار به عنوان بنیانی برای تقویت وجه عادلانه اصلاح نظام حل‌وفصل بین‌المللی اختلافات سرمایه‌گذاری از منظر طرف دولت و منفعت عمومی در مذاکرات جاری گروه کار سوم آنسیترال پیش‌رو قرار می‌گیرد.

۱. ادبیات موضوع

اختلافات در نظام بین‌المللی به طور سنتی میان دولت‌ها بود؛ بنابراین فیصله هرگونه اختلاف در محدوده سرزمینی دولت‌ها در شمار شئونات حاکمیت و جزء امور ذاتاً در صلاحیت داخلی دولت‌ها تلقی می‌شد و دولت‌ها همواره در پی حفظ صلاحیت محاکم داخلی بودند.

پس اختلاف سرمایه‌گذاران خارجی با دولت میزبان در شمار امور بیگانگان قلمداد می‌شد و تحت قلمرو حقوق بین‌الملل نبود. حقوق بین‌الملل در گذشته دربردارنده حق اقامه دعوی مستقیم برای اشخاص خصوصی در مقابل دولت نبود؛ بنابراین این اشخاص مجبور بودند تا برای گذر از این تنگنا به دولت متبوع و حمایت دیپلماتیک متوسل شوند.

معاهدات این دوران نیز دربردارنده رجوع به محاکم داخلی و در نتیجه قابلیت اعمال قوانین داخلی دولت میزبان^۴ یا مکانیزم حل‌وفصل اختلاف دولت دولت^۵ در زمان وقوع اختلاف میان اشخاص خصوصی و دولت‌ها بودند. در این چارچوب، چنانچه حق و امتیازی در معاهده‌ای بین‌المللی برای افراد به رسمیت شناخته می‌شد و در واقع از اهلیت تمتع

۴. ن.ک: معاهده مودت، حقوق تجاری و کنسولی، میان استرالیا و ایالات متحده، ۱۹۲۹، ماده ۶
۵. ن.ک: معاهدات مودت ایالات متحده با برخی از کشورها همچون آلمان و ایتالیا

خارجی خود با ریسک‌های سیاسی حساس بود. (Sa-
(lacuse & Sullivan, 2005: 73)

در سال ۱۹۵۹ آلمان نخستین معاهدات دوجانبه سرمایه‌گذاری را ابتدا با پاکستان و سپس با جمهوری دومینیکن منعقد کرد. هم‌زمان با شروع دوره استعمارزدایی کشورهای مختلف اروپایی که با انحلال امپراطوری‌های استعماری خود مواجه بودند، نیازمند حفاظت از سرمایه‌گذاری اتباع و شرکت‌های خود در سرزمین کشورهای تازه استقلال‌یافته و تسهیل سرمایه‌گذاری در آینده بودند.

دولت‌های استعماری قبلی، انعقاد معاهدات دوجانبه سرمایه‌گذاری را با مستعمرات سابق خود و نیز کشورهای در حال توسعه دیگر پیگیری کردند. پس از آن برخی دولت‌هایی که قبلاً مستعمره نداشتند، به جنبش انعقاد معاهدات دوجانبه سرمایه‌گذاری پیوستند. (Salacuse, 2015: 101)

برخی معتقدند درج تأسیس «حل‌وفصل اختلاف سرمایه‌گذار دولت» در معاهدات سرمایه‌گذاری در راستای «غیرسیاسی کردن»^۷ اختلافات سرمایه‌گذاری و در نتیجه، جلوگیری از رویارویی دولت‌های موطن و میزبان سرمایه‌گذار بود. (A/
(CN.9/917,2017:paras.9-10)

«غیرسیاسی کردن» بدین معناست که اختلافات از عرصه «حمایت دیپلماتیک» که ماهیتی سیاسی دارد، به عرصه حل‌وفصل مسالمت‌آمیز اختلافات منتقل می‌شود و قبل از وقوع اختلاف، چگونگی به‌کارگیری آن پیش‌بینی می‌شود و به توافق طرفین می‌رسد. (Kriebaum, 2018: 14-28)

تا ابتدای سال ۲۰۲۰ حداقل ۶۷۴ دعوا بر اساس

در قبال مصادره بدون غرامت موجب شد تا جامعه بین‌المللی به معاهدات بین‌المللی سرمایه‌گذاری روی آورد (Vandevelde, 2005: 169).

اصلی‌ترین نکته در این معاهدات، گنجانیدن تأسیسی حقوقی بین‌المللی به نام «حل‌وفصل اختلاف سرمایه‌گذار دولت» موسوم به آی.اس.دی.اس^۶ است. این بدعت حقوقی بین‌المللی به اشخاص خصوصی به عنوان سرمایه‌گذار خارجی این امکان را داد تا در صورتی که در تفسیر یا اجرای معاهده یا دولت‌میزبان اختلاف داشتند، با استناد به حقوق برآمده از معاهدات بین‌المللی سرمایه‌گذاری به حل‌وفصل بین‌المللی اختلاف به روش داوری متوسل شوند. هر چند که توسل به حل‌وفصل بین‌المللی اختلاف سرمایه‌گذار دولت در برخی از معاهدات ماکول به رجوع پیشینی به محاکم داخلی دولت‌میزبان است، اما این پدیده امروزه به طور فزاینده‌ای معمول شده است.

به علاوه، در بسیاری از دعوی که سرمایه‌گذاران، که ذی‌نفع احکام داوری هستند، قدرت پیگیری اجرای احکام نزد محاکم داخلی بسیاری از دولت‌ها بر اساس معاهداتی همچون کنوانسیون ایکسید به دست آورده‌اند. (Salacuse, 2015: 78-79)

در واقع با تأسیس «حل‌وفصل اختلاف سرمایه‌گذار دولت» علاوه بر شناسایی اهلیت استیفای سرمایه‌گذار، شناسایی شخص خصوصی به عنوان تابع حقوق بین‌الملل عمومی نیز صورت پذیرفت.

آلمان، نخستین دولتی بود که چنین قراردادهایی را منعقد کرد. از آنجا که آلمان سرمایه‌گذاری‌های خارجی خود را در نتیجه شکست در جنگ جهانی دوم از دست داده بود، به مواجهه سرمایه‌گذاری

7. Depoliticization

6. Investor-State Dispute Settlement: ISDS

اما موافقان بر این باورند که تنظیم‌گری دولت بدون در اختیار گرفتن اقتصاد و در راستای منفعت عمومی است تا در اثنای دخالت قانونی در معایب بازار، نگرانی عمومی مرتفع شود. حکمرانی با توسل به تنظیم‌گری از اواسط دهه ۱۹۸۰ مورد توجه دولت‌های اروپایی و کشورهای در حال توسعه قرار گرفت.

در چنین شرایطی تمایلات افراطی خودخواهانه کنترل و اعتماد عمومی به بازار حفظ می‌شود و در نهایت توازن میان منافع فردی و مصالح جمعی ایجاد خواهد شد؛ بنابراین دولت مکمل بازار است و جانشین آن نیست. (راسخ و حسینی کرابی، ۱۳۹۴: ۲۷-۳۰)

دولت در مقام تنظیم‌گر صرفاً ناظر بر بازار نیست، بلکه در راستای حمایت از ارزش‌های بنیادین مداخله خواهد کرد (جعفری، ۱۳۹۵: ۲۹۸) و حتی در برخی از نوشته‌ها از قدرت تنظیم‌گری به عنوان «حق تنظیم‌گری» یاد شده است که گزارش آنکتاد از جمله آن است. (UNCTAD, 2018: 23)

از این رو، «تنظیم‌گری» تأسیسی حقوقی است که مسئولیت دولت برای تنظیم و نظارت بر مسائل مرتبط با منفعت عمومی را شناسایی می‌کند. جایگاه تنظیم‌گری دولت منحصر در مسائل اقتصادی نیست، بلکه مشتمل بر همه موضوعاتی است که مرتبط با منفعت عمومی، حق سلامت، محیط زیست و توسعه پایدار است. (UNCTAD, 2018: 23) سرمایه‌گذاری خارجی که یکی از مهم‌ترین ابزارهای اقتصاد مدرن به شمار می‌رود با بسیاری از مسائل مربوط به منفعت عمومی و سیاست‌گذاری عمومی مرتبط است و در نتیجه، تنش‌هایی با آن خواهد داشت.

سرمایه‌گذاران خارجی، بازیگران و

تأسیس «حل‌وفصل اختلاف سرمایه‌گذار دولت» رسیدگی شد. (UNCTAD, 2020b: 5) این آمار نشان از حجم بالای اختلافات سرمایه‌گذاری و در نتیجه، اهمیت قابل توجه این نظام حقوقی دارد. برخی با طرح اینکه سرمایه‌گذاری خارجی برای بسیاری از شرکت‌ها، مهم‌ترین راهکار برای دسترسی به بازارها، مشتریان و ابتکارات و منابع است، سعی در توجیه لزوم حمایت از سرمایه‌گذاری خارجی دارند و تقویت دسترسی سرمایه‌گذاران به «حل‌وفصل اختلاف سرمایه‌گذار دولت» را مهم‌ترین تدبیر در این چارچوب ارزیابی می‌کنند. (Corporate Counsel International Arbitration Group, 2019: paras. 6-7)

۲. قدرت تنظیم‌گری دولت در عرصه سرمایه‌گذاری خارجی

جریان سرمایه‌گذاری بین‌المللی تحت شبکه غیرمتمرکزی از معاهدات بین‌المللی سرمایه‌گذاری انجام می‌شود. دعاوی سرمایه‌گذاری به طور معمول مربوط به حقوق معاهداتی سرمایه‌گذار است که به واسطه تدابیر متخذ از جانب دولت‌میزبان تحت الشعاع قرار می‌گیرد.

از آنجا که دولت در مقام تنظیم‌گری برای پیشبرد منفعت عمومی قرار دارد، امکان اجبار دولت برای دفاع از اقدامی که در این راستا اتخاذ کرده است، پدیده‌ای کم‌نظیر در عرصه بین‌المللی است.

۱.۲. جایگاه قدرت تنظیم‌گری دولت

مفهوم تنظیم‌گری ریشه در نسبت میان حکومت و بازار دارد. دریافت مخالفی از ایفای نقش تنظیم‌گری دولت در بازار نیز وجود دارد که آن را مداخله دولت در بازار و در نتیجه، به مثابه تصاحب بازار می‌داند.

رد کند، این حکم دولت را ملزم به پرداخت خسارت به سرمایه‌گذار خارجی، پرداخت هزینه سنگین داوری و همچنین لغو یا تغییر تدابیر دولت میزبان می‌کند. احکام مربوط به پرداخت گرامتی که به طور متوسط بیش از صدها میلیون و گاهی میلیاردها دلار صادر شده است. از منظر مالی فشار فزاینده برای دولت‌های میزبان است. (CME v. Czech Republic, 2001: para.80 & CME v.) (Czech Republic, 2003: para. 649)

۲.۲. تهدید قدرت تنظیم‌گری دولت در داوری بین‌المللی سرمایه‌گذاری

لغو یا تغییر حقوق پیمانکاری یا مجوزهای بهره‌برداری از سرمایه‌گذاری، توقیف یا لغو حقوق مالکیت متعلق به سرمایه‌گذار و تغییر قوانین یا مقررات موجب زیان اقتصادی به سرمایه‌گذاری در زمره متداول‌ترین اقداماتی است که منجر به وقوع اختلاف سرمایه‌گذار دولت می‌شود.

به دلیل استانداردهای گسترده رفتاری مندرج در معاهدات سرمایه‌گذاری تقریباً همه اختلافات میان سرمایه‌گذار و دولت میزبان تحت شمول معاهده سرمایه‌گذاری قرار می‌گیرد. (Salacuse, 2015: 394)

حل‌وفصل اختلاف سرمایه‌گذار دولت در ابتدا به منظور جبران خسارت ناشی از ملی کردن و یا مصادره اموال سرمایه‌گذار توسط دولت میزبان ایجاد شد، اما به تدریج در بستر این مکانیزم مفاهیم مختلفی همچون مصادره غیرمستقیم توسعه یافت. در صورتی که سرمایه‌گذاران خارجی اثبات کنند تغییر در قوانین و سیاست‌ها از جانب دولت میزبان موجب شده است تا سرمایه آن‌ها تحت‌الشعاع قرار گیرد، قادر خواهند بود تا دولت میزبان را تحت پیگرد قرار دهند و غرامت دریافت کنند.

مشارکت‌کنندگان متعددی چون شرکت‌های چندملیتی، ابزارهای جوینت وینچر، سرمایه‌گذاران محلی، دولت‌ها، نهادهای تنظیم‌گر، کارگزاران بیمه‌ها و بانک‌ها دارد که انتظارات خود را از طریق چارچوب‌های هنجاری، قراردادی، گارانتی، معاهدات سرمایه‌گذاری و احکام صادره از محاکم بین‌المللی حل‌وفصل اختلاف سرمایه‌گذار دولت دنبال می‌کنند.

بنابراین اگرچه دولت‌ها در حقوق بین‌الملل کلاسیک در جایگاه قدرت و صلاحیت بودند، اما در نظام حقوق بین‌الملل سرمایه‌گذاری برخی از ساحت‌های قدرت و صلاحیت به سایر بازیگران، از جمله سرمایه‌گذاران، محاکم داوری و دادگاه‌های خارجی منتقل شده است. (Cheng, 2005: 466-7)

حل‌وفصل بین‌المللی اختلافات سرمایه‌گذاری، پیامدهای مهمی در توانایی دولت‌های مستقل برای تنظیم برخی مسائل داخلی دارد. به گونه‌ای که تعارض نتایج حاصله از حل‌وفصل اختلاف سرمایه‌گذار دولت با قدرت تنظیم‌گری^۸ موجب باز ماندن دولت میزبان از نقش‌آفرینی مسئولانه در جایگاه حاکمیت می‌شود و نسبت به قاعده‌گذاری یا اعمال مقررات در راستای منفعت عمومی احتراز می‌کند. (Tienhaara, 2011: 608)

نظر به اینکه چنین اختلافاتی مربوط به مسائل عمومی است؛ بنابراین آحاد مردم و فعالان داخلی اعم از گروه‌های سیاسی، سازمان‌های مردم‌نهاد و رسانه‌ها به آن توجه خواهند کرد و منشأ فشار به دولت در خصوص نحوه مواجهه با سرمایه‌گذار و تصمیم‌گیری در خصوص امور داخلی می‌شود.

به علاوه، در صورتی که محکمه داوری در نهایت قانونی بودن تدابیر اخذشده از سوی دولت میزبان را

8. Regulatory Power

محاکم داوری استناد آرژانتین به دفاع ضرورت را وارد ندانستند.

در واقع شرایط فوق‌العاده دولت آرژانتین در مقام اعمال قدرت تنظیم‌گری از سوی محاکم بین‌المللی داوری سرمایه‌گذاری نادیده گرفته شد.

مفهوم سنتی مصادره اموال طی سال‌های اخیر در چارچوب این داوری بین‌المللی توسعه پیدا کرد و احکام چندین میلیون دلاری علیه دولت‌ها به دلیل قانون‌گذاری پیرامون بهداشت، حقوق کارگران و محیط زیست صادر شد که قانون‌گذاری‌ها را مداخله در سود مورد انتظار شرکت‌ها به شمار آوردند. (Burke-White&Staden, 2010: 283-4)

برخی نویسندگان علیه این تحولات انتقاد کردند که نظام حل‌وفصل بین‌المللی اختلافات سرمایه‌گذاری در حال تخطی و نقض اصول داخلی و حق ملت‌ها بر خودمختاری^۹ است.

برخی نویسندگان بر این باورند که دولت‌ها به منظور جذب سرمایه‌گذاری خارجی، اقدام به محدودسازی قدرت تنظیم‌گری به عنوان بُعدی از حاکمیت ملی می‌کنند (Pauwelyn, 2014: 372) و حتی برخی معتقدند که تعارض توسعه سرمایه‌گذاری با اعمال قدرت تنظیم‌گری دولت موجب بی‌انگیزگی دولت در انجام وظایف نظارتی و مسئولیت‌ها می‌شود. (Puccio&Harte, 2017: 9)

در این راستا قضیه شرکت فیلیپ موریس آسیا علیه استرالیا جالب توجه است. شرکت مزبور تولیدکننده، واردکننده و توزیع‌کننده سیگار بود که در چارچوب ظرفیت داوری سرمایه‌گذار دولت در معاهده دوجانبه سرمایه‌گذاری میان استرالیا و

دیوان داوری در قضیه سی‌ام‌اس علیه آرژانتین اعلام کرد سلب مالکیت صرفاً شامل تصاحب و گرفتن اموال نیست و از میان رفتن منافع دارایی مالک خارجی به طور مؤثر را نیز دربرمی‌گیرد. (CMS Gas Transmission Company v. Argenti-)(na, 2005: 604)

قضیه مزبور در شرایطی علیه آرژانتین مطرح شد که این کشور در بحران اقتصادی شدیدی قرار داشت. ارزش پول ملی آرژانتین به شدت کاهش یافته بود و نرخ بیکاری بالغ بر ۲۵ درصد شد. درآمد سرانه در آرژانتین از هفت هزار دلار به ۳۵۰۰ دلار رسید و نیمی از جمعیت آرژانتین زیر خط فقر قرار گرفتند و در نهایت منجر به آشوب و ناآرامی اجتماعی شد.

این شرایط، استعفای رئیس‌جمهور را به دنبال داشت. دولت آرژانتین به منظور کنترل اوضاع و مقابله با پیامدهای بحران اقتصادی دست به اقداماتی زد که منجر به تحمیل هزینه‌های سنگینی بر فعالان اقتصادی در آرژانتین، علی‌الخصوص سرمایه‌گذاران خارجی شد.

از این رو، بیش از چهل موضوع مورد اختلاف از سوی شرکت‌های خارجی به ارزش بیش از هشت میلیارد دلار علیه آرژانتین نزد محاکم داوری مطرح شد. ادعای این میزان خسارت برای دولت در حال توسعه آرژانتین مبلغ گزافی بود؛ چنانکه دادستان کل آرژانتین اعلام کرد این مبلغ بیش از کل ذخایر مالی دولت آرژانتین است.

به رغم آنکه دولت آرژانتین آن تدابیر را در راستای منفعت عمومی و صیانت از منافع امنیتی اساسی اتخاذ کرده بود و در دعاوی مختلف، از جمله قضیه سی‌ام‌اس به دفاع ضرورت به عنوان علت رافع وصف متخلفانه تدابیر متخذه استناد جست، اما برخی از

9. Right of Nations to Self-govern

دولت بیشتر خواهد شد. در حال حاضر، وجود چنین توازنی مورد تردید واقع شده و گرایش داوری سرمایه‌گذاری به سمت منافع سرمایه‌گذاران خارجی مورد انتقاد است. (Butler & Subedi, 2017: 55)

انتظار می‌رود دولت میزبان با اعمال ظرفیت‌های حاکمیتی بتواند قوانینی را تصویب کند که در راستای حفاظت از سلامت جامعه، حقوق بشر و محیط‌زیست باشد. در واقع، دولت‌ها مکلف به استفاده از ظرفیت‌های حاکمیت جهت اعمال صلاحیت‌های عمومی هستند. (Harten & Lough- (lin, 2006: 123

بسیاری از پرونده‌های داوری سرمایه‌گذاری، اقدامات نظارتی و در برخی موارد ارائه خدمات عمومی از جانب دولت میزبان به شهروندان خود را زیر سؤال برده‌اند.^{۱۲} همچنین، برخی محاکم اقدام دولت میزبان در برقراری صلح و ثبات در جامعه را با تردید مواجه کرده‌اند.^{۱۳}

در این چارچوب تصمیم دولت نیوزلند در سال ۲۰۱۳ مبنی بر به تعویق انداختن اجرای قانون بسته‌بندی ساده دخانیات^{۱۴} تا زمان صدور رأی داوری در پرونده مربوط به بسته‌بندی سیگار علیه استرالیا قابل توجه است.

وزیر بهداشت نیوزلند اعلام کرد در اتخاذ این تصمیم، دولت در مقام مدیریت برخی ریسک‌های

۱۲. نمونه‌هایی از پرونده‌های داوری سرمایه‌گذاری که اقدامات دولت میزبان در زمینه خدمات آب‌رسانی را زیر سؤال برده‌اند، می‌آید:

Biwater Gauff (Tanzania) Ltd v. Tanzania, ICSID Case No. ARB/05/22

Azurix Corp v. Argentina, ICSID Case No. ARB/01012
۱۳. به عنوان نمونه:

CMS v. Argentina, Sempra v. Argentina, Enron v. Argentina, LG&E v. Argentina
14. Plain tobacco packaging

هنگ‌کنگ، اقدام به طرح دعوا علیه استرالیا کرد.

دولت استرالیا در سال ۲۰۱۱ با هدف حفظ سلامت جامعه و هم‌راستا با کنوانسیون محدودیت استفاده از تنباکو مصوب سازمان جهانی سلامت^{۱۰}، قانون بسته‌بندی ساده سیگار را به تصویب رساند. این قانون ضمن اعلام ممنوعیت استفاده از طرح روی پاکت‌های سیگار شرکت‌های تولیدکننده سیگار، بر لزوم جایگزینی هشدارهای سلامت روی پاکت‌های سیگار تأکید داشت.

متعاقباً این شرکت مزبور ادعا کرد قانون مذکور موجب نقض معاهده دوجانبه سرمایه‌گذاری استرالیا و هنگ‌کنگ به واسطه نقض رفتار منصفانه و عادلانه مصرح در آن است.^{۱۱} این شرکت مدعی بود دولت استرالیا با تصویب آن قانون در راستای سلب مالکیت و حقوق مالکیت فکری بدون پرداخت غرامت برآمده است و باید ضمن توقف اجرای قانون، خسارات وارده به خواهان را جبران کند. البته در سال ۲۰۱۷ دیوان داوری بدون ورود محتوایی اعلام کرد صلاحیت رسیدگی به دعوای مذکور را ندارد.

دور از ذهن نیست که دولت‌ها در شرایط معینی به منظور دستیابی به منافع موجود در سرمایه‌گذاری بر سر قدرت تنظیم‌گری خود مصالحه و معامله کنند؛ بنابراین در نظر گرفتن ظرافت‌هایی برای ایجاد توازن میان قدرت تنظیم‌گری دولت میزبان و حمایت‌های قانونی از سرمایه‌گذاران خارجی ضروری است. (Gazzini, 2012: 113)

در غیر این صورت، با توجه به گرایش حمایت از سرمایه‌گذاری در این رژیم، به تدریج عدم موازنه میان حمایت از سرمایه‌گذار و قدرت تنظیم‌گری

10. WHO Framework Convention on Tobacco Control, 2003

11. Philip Morris Asia Ltd v. Australia, UNCITRAL, PCA Case No. 2012-12

دولت آفریقای جنوبی به دنبال سلسله تدابیر متخذه پیرامون کاهش آثار باقیمانده از دوران آپارتاید، قانونی را در سال ۲۰۰۲ به نام «قانون توسعه منابع معدنی و نفتی»^{۱۵} تصویب کرد. آفریقای جنوبی از این طریق درصدد تقویت مشارکت جمعیت سیاهپوستان در صنایع معدنی بود.

قانون مزبور بدون پرداخت غرامت، لزوم اخذ مجوز از سوی دولت را جایگزین حق مالکیت خصوصی معادن کرد. این مجوزها شامل شرایط مختلفی چون به‌کارگیری آفریقایی‌تبارهای محروم و نیز فروش بخشی از سهام به آن‌ها از سوی سرمایه‌گذاران بود.

متعاقباً گروهی از شرکت‌های صنایع معدنی اروپایی نزد محاکم حل‌وفصل بین‌المللی اختلاف سرمایه‌گذار دولت طرح دعوا کردند و مدعی شدند محدودیت‌های برآمده از مجوزهای جدید، ارزش اموال آن‌ها را از بین برده و در نتیجه، منجر به نوعی مصادره غیرقانونی اموال آن‌ها شده است، چرا که مجوزهای جدید اعطایی از ارزش کمتری نسبت به حقوق پیشین مالکیت خصوصی معادن برخوردار است.

در نهایت، شرکت‌های صنایع معدنی موافقت کردند تا از اقامه دعوا مبتنی بر «حل‌وفصل اختلاف سرمایه‌گذار دولت» صرف‌نظر کنند، به شرط آنکه دولت آفریقای جنوبی قانون مزبور را اصلاح کند و لزوم فروش سهام به آفریقایی‌تبارهای محروم را حذف کند.

اگرچه ایکسید هرگز درخصوص این پرونده تصمیم نگرفت، اما شرکت‌ها مسیر خود را دنبال کردند و آفریقای جنوبی متحمل بیش از پنج میلیون

قانونی برآمد. همان‌گونه که در استرالیا شاهد آن بودیم، احتمال اقامه دعوا وجود دارد؛ بنابراین هیئت دولت تصمیم گرفت تا منتظر نتیجه پرونده حقوقی استرالیا بماند. از این رو، احتمال تعویق تصویب قانون تا زمان به نتیجه رسیدن موضوع عدل‌الزوم وجود دارد.

در واقع، اظهارات وزیر بهداشت نیوزلند نشان داد دولت‌ها برای تصویب قوانین و مقررات درخصوص موضوعاتی خاص همچون حمایت‌های زیست‌محیطی و امنیت عمومی برخی چالش‌های مربوط به سرمایه‌گذاری خارجی و تبعات مالی احتمالی آن را مدنظر قرار می‌دهند. شایان ذکر است تا کنون دولت‌های توسعه‌یافته که قراردادهای دربردارنده مکانیزم «حل‌وفصل اختلاف سرمایه‌گذار - دولت» را به امضا رسانده‌اند، تعداد کمی از قضایا را از دست داده‌اند. (Gauthier, 2015: 4)

بررسی قضیه «پیروفرستی، لورادکارلی و دیگران» علیه جمهوری آفریقای جنوبی نشان می‌دهد داوری بین‌المللی سرمایه‌گذاری می‌تواند اجبار یک دولت برای تغییر مسیر قانونگذاری صحیح در عرصه اجتماعی را به دنبال داشته باشد.^{۱۵}

همچنین قضیه شرکت متالکلاد علیه مکزیک نشان می‌دهد که چگونه قانون حمایتی زیست‌محیطی می‌تواند به حکمی چندین میلیون دلاری منتهی شود.^{۱۶} همچنین قضیه شرکت اِی‌یل علیه کانادا که سرانجام منجر تغییر قانون، پرداخت میلیون‌ها دلار پرداخت و پخش تبلیغات اصلاحی شد.^{۱۷}

15. Piero Foresti, Laura de Carli & Others v. South Africa, ICSID Case No. ARB(AF)/07/1, Award, 4 AUG 2010

16. Metalclad Corporation v. The United Mexican States, ICSID Case No. ARB(AF)/97/1, Award, 30 AUG 2000

17. Ethyl Corporation v. Canada, UNCITRAL, Preliminary Tribunal Award on Jurisdiction, 24 June 1998

18. Mineral and Petroleum Resources Development Act (MPRDA)

محکوم کرد.

دعوی مشابهی توسط شرکت سانتا لنا علیه کاستاریکا مطرح شد. در این دعوا محکمه داوری با رد ادعای دولت خوانده مبنی بر توجیه اقدام مربوط به حفاظت از محیط زیست اعلام کرد اقدامات زیست‌محیطی که به سلب مالکیت می‌انجامد، منصرف از آنکه تا چه میزان برای جامعه تحسین‌برانگیز و کارآمد است، همانند سایر اشکال سلب مالکیت است و ممکن است دولت به منظور پیشبرد سیاست‌های خود در پیش گیرد.

هر زمان که حق مالکیت سلب می‌شود، حتی به منظور اهداف زیست‌محیطی، چه داخلی و چه بین‌المللی تعهد دولت‌ها به پرداخت غرامت و خسارات وارده به قوت خود باقی است. (Compania del Desarrollo de Elena S.A. v. Costa Rica, 2000: paras.71-72)

شرکت ائیل، شرکت آمریکایی تولیدکننده مکمل سوخت^{۱۹} است که اختلاف خود با دولت کانادا را به ورطه حل‌وفصل بین‌المللی اختلاف سرمایه‌گذار دولت کشاند.

در این قضیه دولت کانادا ماده «ام.ام.تی» را که یک افزودنی به بنزین سرمایه‌گذار بود، با ادعای داشتن خطرات بهداشتی و زیست‌محیطی ممنوع اعلام کرد. پارلمان کانادا نیز در ۲۵ آوریل ۱۹۹۷ «قانون مکمل‌های سوختی منگنز-پایه»^{۲۰} به تصویب رساند و واردات و تجارت این ماده را ممنوع کرد.

این قانون به اثرات منفی «ام.ام.تی» می‌پرداخت که اعتقاد بر این بود «ام.ام.تی» بر سیستم‌های انتشار وسایل نقلیه اثر منفی دارد و در نهایت، اثرات سمی

یورو بابت حقوق و هزینه‌های وصول‌نشده شد. جامعه آفریقای جنوبی واکنش منفی به این قضیه نشان داد و در پاسخ دولت آفریقای جنوبی دو معاهده دوجانبه سرمایه‌گذاری خود را خاتمه داد، چرا که معاهدات مزبور در بردارنده خطرات و محدودیت‌هایی برای دولت در راستای پیگیری دستور کار تغییرات مصرح در قانون اساسی بود.

شرکت متالکلاکد شرکتی آمریکایی برای دفع زباله بود که به دنبال ساخت محل دفن زباله در مکزیک بود. این شرکت برای اخذ مجوز شهرداری اقدام کرد، اما کار خود را با اتکای به حمایت برخی مقامات دولتی پیش از اخذ مجوز آغاز کرد که به آن شرکت گفته بودند سرانجام مجوز اخذ خواهد شد.

اقدامات شرکت منجر به بروز اعتراضات مردمی علیه ایجاد محل دفن زباله بر اساس ملاحظات زیست‌محیطی شد. محل دفن زباله چند ماه قبل از استنکاف رسمی دولت برای اعطای مجوز شهرداری، وارد فاز عملیاتی شده بود و سپس به تعطیلی کشیده شد.

علاوه بر این، مقامات دولتی طی حکمی زیست‌محیطی برای حفاظت از گونه‌های نادر کاکتوس، محل دفن زباله و اطراف آن را به عنوان یک منطقه طبیعی اعلام کردند. ادامه روند ایجاد محل دفن زباله متوقف شد و شرکت مزبور بر اساس بخش یازده نفتا در چارچوب «حل‌وفصل اختلاف سرمایه‌گذار دولت» اقامه دعوی کرد.

در نهایت، از آنجا که نسبت به ساخت محل دفن زباله توسط شرکت مذکور پیش از استنکاف رسمی نسبت به اعطای مجوز ساخت ممانعتی به عمل نیامده بود، هیئت داوران دولت مکزیک را به غرامت شانزده میلیون دلاری بابت مصادره غیرمستقیم

19. Fuel Additive

20. Manganese-based Fuel Additives Act (MFAA)

غیرقانونی قلمداد نمی‌شود. کمیسیون اروپا به عنوان دوست دادگاه در سال ۲۰۰۹ در فرایند رسیدگی مشارکت کرد و لایحه متضمن استدلال‌ات خود را به دادگاه ارائه کرد.

دولت رومانی و کمیسیون اروپا معتقد بودند پرداخت غرامت نقض مقررات اتحادیه اروپایی است و اجرای چنین حکمی در حوزه اتحادیه اروپایی به دلیل ملاحظات مربوط به نظم عمومی عملی نخواهد بود. (Micula v. Romania, 2013: paras. 330-1)

دیوان داوری بدون توجه به سایر تعهدات بین‌المللی دولت رومانی و حقوق اتحادیه اروپایی اظهار داشت رفتار محتمل افراد و مقامات مختلف پس از صدور رأی داوری به دیوان داوری ارتباطی پیدا نمی‌کند، به‌ویژه اگر مسئله اجرای حکم مطرح باشد. (Micula v. Romania, 2013: paras. 333-4)

درنهایت، رومانی به پرداخت خسارت دو بیست میلیون یورویی محکوم شد. در ادامه با اعتراض دولت رومانی، قضیه در کمیته ابطال آرای ایکسید در سال ۲۰۱۴ مطرح شد، اما نتوانست منجر به ابطال حکم مزبور شود.

تهدید قدرت تنظیم‌گری دولت در چارچوب «حل‌وفصل اختلاف سرمایه‌گذار دولت» را می‌توان به تعارضات میان محاکم بین‌المللی داوری و دادگاه‌های داخلی نیز تعمیم داد.

در قضیه فرونتیر پترولیم علیه جمهوری چک^{۲۲}، دیوان داوری اعلام کرد که دیوان داوری سرمایه‌گذاری بین‌المللی می‌تواند تصمیمات دادگاه‌های داخلی را از نظر ماهوی بررسی کرده و تعیین کنند که آیا این تصمیمات با حسن نیت گرفته شده است یا خیر.

بالقوه‌ای را به همراه می‌آورد. دولت کانادا ادعای سرمایه‌گذار را در چارچوب صلاحیت و اعتبار به چالش کشید، چراکه قانون فوق‌الذکر در زمان ثبت دادخواست سرمایه‌گذار اجرایی نشده بود.

درنهایت، شرکت ائیل دعوای مزبور را با پیروزی پشت سر گذاشت و داستان دولت کانادا در این قضیه با پرداخت سیزده میلیون دلار، برداشتن ممنوعیت‌ها و پخش آگهی بازرگانی اصلاحی مبنی بر ایمن بودن ام.ام.تی پایان یافت.

قضیه میکولا علیه رومانی مربوط به اختلاف ایوان و ویورل میکولا دو برادر سوئدی و سه شرکت غذایی رومانیایی با دولت رومانی است. در این قضیه قسم دیگری از تعارض «حل‌وفصل اختلاف سرمایه‌گذار دولت» با قدرت تنظیم‌گری دولت میزبان دیده می‌شود.^{۲۱}

این قضیه ناشی از لغو برخی مشوق‌هایی است که دولت رومانی برای توسعه بخش‌های کمتر توسعه‌یافته این کشور در نظر گرفته بود. دولت رومانی در فرایند پیوستن به اتحادیه اروپایی و به دلیل مغایرت این مشوق‌ها با حقوق اتحادیه اروپایی، مجبور به لغو آنها شد.

خواهان‌ها مدعی بودند لغو مشوق‌ها منجر به نقض معاهده دوجانبه سرمایه‌گذاری میان رومانی و سوئد شده است، چراکه با توجه به وجود آن مشوق‌ها در رومانی سرمایه‌گذاری کردند و انتظار تداوم آن معافیت‌ها و تسهیلات برای سال‌های بعدی داشتند.

دولت رومانی نیز مدعی بود لغو امتیازات مزبور به عنوان یکی از الزامات پیوستن به اتحادیه اروپایی،

21. Ioan Micula, Viorel Micula, S.C. European Food S.A., S.C. Starmill S.R.L. & S.C. Multipack S.R.L. v. Romania, ICSID Case No. ARB/05/20, Award, 11Dec 2013

22. Frontier Petroleum Services (FPS) v. Czech Republic, UNCITRAL, Final Award, 12 Nov 2010

ممتازی برخوردار است، می‌توان مدعی شد نیل به چنین جایگاهی از یک سو، نتیجه همزمانی جنگ سرد و فرایند استعمارزدایی در عرصه بین‌المللی (هینز، ۱۳۹۰: ۴۵) و از سوی دیگر، تسری رویکرد حقوق بشری به مقوله صلح و امنیت بین‌المللی است.

توسعه از تعاریف اولیه و تک‌بعدی محض اقتصادی به تعاریفی چندبعدی فرهنگی، اجتماعی و سیاسی متمایل شد و مفهومی موسوم به «توسعه پایدار» در ادبیات بین‌المللی پدیدار شد.^{۲۳}

در این چارچوب، پس از پایان موعد اجرایی اعلامیه توسعه هزاره در سال ۲۰۱۵، مجمع عمومی سند «تغییر جهان ما: دستور کار ۲۰۳۰ برای توسعه پایدار» را تصویب کرد. اهدافی هفده‌گانه مطرح در این سند حکایت از مؤلفه‌های توسعه پایدار دارند و استلزامات نظم جدید حقوقی بین‌المللی را مطرح می‌سازند.^{۲۴} در این سند آمده است «ما به جهانی می‌اندیشیم که... در آن مردم‌سالاری، حکمرانی خوب و حاکمیت قانون و وجود فضاهای ملی و بین‌المللی مناسب، لازمه توسعه پایدار و فراگیر اقتصادی، توسعه اجتماعی و حفظ محیط زیست و ریشه‌کنی فقر و گرسنگی شناخته شود.» (A/Res/70/1, 2015: para. 9)

همچنین «ما تأکید می‌کنیم که همه کشورها بر ثروت، منابع طبیعی و فعالیت‌های اقتصادی خود حاکمیت مستقل و دائمی دارند و می‌بایست این

نظر دیوان داوری حکایت از آن دارد که خود را در مقام بازنگری قضایی بر تصمیمات دادگاه‌های داخلی می‌پندارد. (sattar, 2013: 69)

بدیهی است دولت‌ها با قبول «حل و فصل اختلاف سرمایه‌گذار دولت» به دنبال تحدید صلاحیت قضایی محاکم داخلی نبودند تا از این طریق الزام آور بودن و نهایی بودن احکام قضایی محاکم داخلی مورد تردید واقع شود.

جدا از نتایج نهایی، قضایای فوق‌الذکر حکایت از قدرت «حل و فصل اختلاف سرمایه‌گذار دولت» در به نتیجه رسیدن نظر سرمایه‌گذاران خارجی دارد. در واقع، سرمایه‌گذاران خارجی در چارچوب حل و فصل بین‌المللی اختلاف سرمایه‌گذار دولت از اهرم فشار و قابلیت چانه‌زنی برای تغییرات مطلوب در تصمیمات و قوانین داخلی دولت میزبان و نیز نادیده گرفتن تعهدات بین‌المللی دولت میزبان برخوردار می‌شوند و در عین حال محاکم داخلی را به حاشیه می‌رانند.

تعارض با قدرت تنظیم‌گری دولت با عدم امکان تجدیدنظر و عدم پاسخگویی در داوری سرمایه‌گذاری همراه می‌شود. تعارض با قدرت تنظیم‌گری آنگاه روشن‌تر می‌شود که داوران انتخابی محرمانه و خصوصی در مقام انطباق اقدام دولت میزبان با تعهد بین‌المللی قرار می‌گیرند که دولت میزبان از جایگاه منفعت عمومی و در قلمرو حقوق عمومی بدان دست یافته است. علاوه بر آن، داوری از امکان تجدیدنظر برخوردار نیست و پاسخگویی نسبت به اشتباهات حکمی یا موضوعی وجود ندارد.

۳. تثبیت حق تنظیم‌گری دولت در پرتو اهداف توسعه پایدار

امروزه مقوله توسعه در نظام بین‌المللی از جایگاه

۲۳. برای مطالعه بیشتر پیرامون چگونگی نیل جامعه بین‌المللی به مقوله توسعه و جایگاه آن در نظام بین‌المللی رک: پوریا عسکری و مجیدرضا مؤمنی، نگاهی نو به اصل تساوی حاکمیت‌ها در پرتو آرمان‌ها و اهداف توسعه پایدار، در مجموعه مقالات همایش هفتادمین سالگرد تأسیس سازمان ملل متحد ۳۰ آبان و ۱ آذر ۱۳۹۴، دانشکده روابط بین‌الملل وزارت امور خارجه، انجمن ایرانی مطالعات سازمان ملل متحد، اداره نشر وزارت امور خارجه، ۱۳۹۶

24. UNGA, Transforming Our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development, A/Res/70/1, 21 Oct 2015

را از ناحیه جرمه‌های مالی گسترده توسط محاکم داوری بر اساس «حل‌وفصل اختلاف سرمایه‌گذار دولت» آسیب‌پذیر می‌کند. (A/73/289, 2018: pa- ras. 62&73)

در واقع، ارجاع ویژه به دستورکار مزبور و اسناد مذکور دلالت بر چالش‌های برآمده از قراردادهای بین‌المللی سرمایه‌گذاری و نظام حل‌وفصل بین‌المللی اختلاف سرمایه‌گذار دولت برای تحقق اهداف توسعه‌پایدار دارد. (Harten, Kelsey & Schneiderman, 2019: 14)

آنکتاد نیز بدین نتیجه رسیده است که فاصله ۲.۵ تریلیون دلاری برای تکمیل نیاز کشورهای در حال توسعه جهت رسیدن به اهداف دستورکار ۲۰۳۰ توسعه پایدار وجود دارد.^{۲۵}

درحالی‌که برخی معتقدند رابطه مبهمی میان انعقاد قراردادهای سرمایه‌گذاری و جذب سرمایه‌گذاری خارجی وجود دارد. (Bonnitcha, Poulsen&Waibel, 2017: 159) و برخی دیگر این نسبت را به لحاظ اقتصادی بسیار ناچیز ارزیابی کرده‌اند. (Bellak, 2015: 19)

مع‌الوصف قراردادهای بین‌المللی سرمایه‌گذاری، نه‌تنها نمی‌توانند عاملی برای جبران کسری ۲.۵ تریلیون دلاری باشند که برای تحقق اهداف توسعه پایدار در کشورهای در حال توسعه لازم است، بلکه به واسطه دخالت در قدرت تنظیم‌گری دولت و نیز تحمیل هزینه‌های ناشی از حل‌وفصل بین‌المللی اختلاف سرمایه‌گذار دولت ممکن است موجب ممانعت از تحقق اهداف توسعه‌پایدار شوند و این

حاکمیت را دارا باشند... در اجرای این دستورکار، به حقوق بین‌الملل متعهد می‌مانیم و تأکید می‌کنیم که این امر می‌بایست به گونه‌ای اجرا شود که در راستای حقوق و تعهدات دولت‌ها در ارتباط با حقوق بین‌الملل باشد. (A/Res/70/1, 2015: para.18)

دستورکار توسعه پایدار به صراحت اعلام می‌کند فعالیت‌های ملی برای توسعه توسط یک فضای توانمندکننده اقتصاد بین‌المللی، از جمله یک نظام تجارت جهانی منسجم و حمایت‌کننده همه‌جانبه، نظام حمایت‌گر مالی و حاکمیت تقویت‌شونده و گسترش یافته اقتصادی جهانی باید پشتیبانی شوند.

همچنین این سند برای رهبران جهان تعهدی به منظور پیگیری سیاست‌های منسجم پیرامون فضای بین‌المللی اقتصادی و احترام به فضای سیاسی و نقش رهبری هریک از کشورها به منظور اجرای سیاست‌های ناظر بر ریشه‌کنی فقر و توسعه پایدار پیش‌بینی می‌کند. (A/Res/70/1, 2015: para. 63)

در واقع، تعهد دولت‌ها برای ریشه‌کنی فقر و توسعه پایدار مستلزم تثبیت قدرت تنظیم‌گری دولت است که در این سند بدین صورت آمده است و از منظر اصولی نیز حکایت از دلالت التزامی دارد.

سه سال پس از تصویب دستورکار توسعه پایدار، دبیرکل سازمان ملل در سال ۲۰۱۸ گزارش داد که اصلاح قراردادهای بین‌المللی سرمایه‌گذاری عرصه‌ای مهم برای رسیدن به اهداف توسعه‌پایدار است تا بدین وسیله در سیستم بین‌المللی مالی تغییراتی ایجاد شود.

در این گزارش آمده است که معاهدات مزبور منجر به پیامدهای ناخواسته‌ای چون ممانعت از فضای قاعده‌گذاری پیرامون توسعه‌پایدار به دلیل تأثیر بر منافع سرمایه‌گذاران می‌شوند و یا کشورها

25. UNCTAD, Developing Countries face \$2.5 Trillion Annual Investment Gap in Key Sustainable Development Sectors, UNCTAD Report Estimates, UN Press Release, 24 June 2014

چنانکه مطالعات میدانی نیز حکایت از تأثیرگذاری بیشتر ابتکارات ناظر بر ظرفیت‌سازی داخلی نسبت به اعمال رفتارهای نظارتی ناشی از مبادی خارجی دارد. (Sattorava, 2018: 109-111)

۴. سخن آخر

نظام حل‌وفصل اختلافات سرمایه‌گذار دولت صرفاً مکانیسمی برای حل اختلاف میان طرف‌هایی نیست که از شرایط یکسانی نسبت به یکدیگر برخوردارند، بلکه یکی از طرفین اختلاف سرمایه‌گذاری، دولت است که به نمایندگی از مردم در مقام ساماندهی منفعت عمومی و در نتیجه، سیاست‌گذاری عمومی قرار دارد. (Harten, 2007: 153)

جایگاه و قدرت تنظیم‌گری دولت در داوری سرمایه‌گذاری مغفول مانده است، چنانکه سرمایه‌گذاران خارجی نیز از طریق مراجعه به حل‌وفصل بین‌المللی اختلاف سرمایه‌گذار دولت توانستند قدرت تنظیم‌گری دولت را محدود کنند. اقتضای عدالت آن است که قدرت تنظیم‌گری دولت برای اعمال منفعت عمومی در جایگاه حقیقی خود قرار گیرد و غفلت از این ملاحظه جدی، یکی از دلایل رسیدن به آستانه اصلاح در نظام حل‌وفصل اختلافات سرمایه‌گذاری قلمداد می‌شود.

تثبیت قدرت تنظیم‌گری دولت بر پایه تعهد به ریشه‌کنی فقر در چارچوب اهداف توسعه‌پایدار نیز معنابخش وجه عادلانه اصلاح حل‌وفصل بین‌المللی اختلافات سرمایه‌گذاری از منظر طرف دولت و منافع عمومی است.

این خرده سیستم بین‌المللی در حال گذار از مقصود طراحی‌شده ابتدایی، یعنی صرفاً فیصله بین‌المللی اختلاف میان سرمایه‌گذار خارجی و دولت

مهم در مغایرت با صریح با بند ۱۵-۱۷ دستورکار ۲۰۳۰ برای توسعه پایدار است که بر احترام به حاکمیت و فضای سیاسی کشورها به منظور وضع و اجرای سیاست‌هایی برای ریشه‌کنی فقر و دستیابی به توسعه پایدار تأکید دارد.

بعد دیگری از بند مذکور در دستورکار توسعه پایدار دلالت بر وضع و اجرای سیاست‌ها در عرصه داخلی دارد. در واقع، تحقق اهداف توسعه پایدار بدون «داخلی‌سازی»^{۲۶} سیاست‌های ناظر بر توسعه پایدار محقق نخواهد شد.

طی مراجع جبرانی داخلی در نظام حل‌وفصل اختلافات سرمایه‌گذار دولت به طور معمول حذف می‌شود، قرار گرفتن دولت در جایگاه خواننده در اختلافات سرمایه‌گذاری منجر به داخلی‌سازی هنجارها نمی‌شود (Harten, Kelsey & Schneider, 2019: 14)، بلکه موجب می‌شود تا اختلافات سرمایه‌گذاری به عنوان چالشی خارجی تلقی شود که مستلزم تدبیر برای کاهش عوارض ناشی از آن است، درحالی‌که جدی بودن نقش آفرینی فرایندهای تقنینی، قضایی و اجرایی داخلی در ایجاد، تفسیر، اعمال و اجرای تعهدات بین‌المللی دولت نقش بنیادینی در تقویت حاکمیت قانون در عرصه داخلی دارد.^{۲۷}

انقطاع هرچه بیشتر همکاری و هماهنگی میان نهادهای داخلی دولت‌ها با نظام حل‌وفصل بین‌المللی اختلافات سرمایه‌گذاری در فاصله گرفتن این رژیم بین‌المللی از اهدافی همچون توسعه پایدار مؤثر است.

26. Internalization

27. see at V. Fikfak, Judicial Statetegies and their Impact on the Development of the International Rule of Law, University of Cambridge Legal Studies Research Paper Series Paper No.25 ; A. Nollkeamper, National Courts and the International Rule of Law, Oxford University Press, 2011

بررسی شده در دسترس عموم قرار دارد. با این حال، همه اصول اخلاق پژوهش رعایت شده است.

حامی مالی

این مقاله برگرفته از رساله دکتری آقای حامد اسمعیل‌پور است که در رشته حقوق بین‌الملل دانشگاه علامه طباطبائی انجام شده و فاقد حامی مالی است.

مشارکت نویسندگان

دکتر سید قاسم زمانی در مفهوم‌سازی و راهنمایی نقش داشته‌اند و دکتر حامد اسمعیل‌پور تحلیل و نگارش مقاله را بر عهده داشته‌اند.

تعارض منافع

بنابر اظهار نویسندگان این مقاله تعارض منافع ندارد.

است. دسترسی به عدالت و دادگستری برای همه از طریق تأسیس‌های مؤثر حقوقی و همچنین تثبیت قدرت تنظیم‌گری دولت بر اساس اهداف توسعه پایدار در زمره رسالت‌های نظام حل‌وفصل اختلاف سرمایه‌گذاری در دوران گذار است.

بنابراین در راستای تحقق اهداف توسعه پایدار ضروری است تا در جریان اصلاح نظام حل‌وفصل اختلاف سرمایه‌گذار دولت در آنسیترال جایگاه قدرت تنظیم‌گری دولت تقویت شود.

در پایان ضمن جلب نظر پیرامون تجدیدنظر برخی دولت‌ها در نمونه معاهدات دوجانبه سرمایه‌گذاری خود به منظور حفظ قدرت تنظیم‌گری، خاطر نشان می‌شود مذاکرات جاری گروه کار سوم آنسیترال برای اصلاح نظام حل‌وفصل اختلاف سرمایه‌گذار دولت فرصت مغتنمی برای دولت و جامعه علمی ایران در مذاکرات مربوط به ترسیم آینده رژیم سرمایه‌گذاری بین‌المللی است.

تدوین توازن میان قدرت تنظیم‌گری دولت و حمایت از سرمایه‌گذار خارجی هم‌زمان با تقویت بنیان‌های حکومت قانون در این رژیم بین‌المللی، تأمین‌کننده منافع همگان برای نیل به نظم حقوقی بین‌المللی عادلانه خواهد بود. چنانکه کاهش محدود شدن قدرت تنظیم‌گری دولت در هماهنگی با اهداف توسعه پایدار می‌تواند در ارتقای سیاست‌گذاری عمومی در سطح ملی یاری رساند.

ملاحظات اخلاقی

پیروی از اصول اخلاق پژوهش

این مقاله مبتنی بر تحلیل اسناد حقوقی و رویه‌های داوری بین‌المللی است؛ بنابراین هیچ نمونه آزمودنی انسانی و شرکت‌کننده ندارد. به علاوه اسناد و رویه‌های

منابع فارسی

- جعفری، ا. (۱۳۹۵). تنظیم به عنوان سازوکار پیشگیری از جرم‌های بانکی. در: ح. غلامی. علوم جنایی تطبیقی در پرتو همکاری‌های بین‌المللی: مجموعه مقالات نكوداشت دكتر سیلویا تلنباخ. تهران: میزان.
- راسخ، م.، و حسینی کرابی، س. م. (۱۳۹۴). مفهوم رگولاسیون در قلمرو حقوق. *دانشنامه حقوق اقتصادی*، ۲۲(۸)، ۲۳-۳۹.
- زمانی، س. ق. (۱۳۹۵). بیست و یک گفتار در حقوق بین‌الملل بشر. تهران: خرسندی.
- عسکری، پ.، و مومنی، م. ر. (۱۳۹۶). نگاهی نو به اصل تساوی حاکمیت‌ها در پرتو آرمان‌ها و اهداف توسعه‌پایدار. در: انجمن ایرانی مطالعات سازمان ملل متحد. *مجموعه مقالات همایش هفتادمین سالگرد تاسیس سازمان ملل متحد ۳۰ آبان و ۱ آذر ۱۳۹۴*. تهران: اداره نشر وزارت امور خارجه.
- هینز، ج. (۱۳۹۰). *مطالعات توسعه [شیرزادی و ج. قبادی، ترجمه فارسی]*. تهران: آگه.

References

- Alexandrov, S., Abi-Saab, G., & Lévy, L. (2013). Ioan Micu-la, Viorel Micula, S.C. European Food S.A., S.C. Starmill S.R.L. and S.C. Multipack S.R.L. v. Romania, ICSID Case No. ARB/05/20, Award, 11 Dec 2013. Retrieved from <https://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/italaw3036.pdf>
- Alvarez, H., Schreuer, Ch., & Williams, D. (2010). Frontier Petroleum Services Ltd. v. The Czech Republic, UNCTRAL, Final Award, 12 Nov 2010. Retrieved from <https://www.italaw.com/cases/documents/517>
- Askari, P., & Moemeni, M. R. (2017). [A new look at the principle of equality of powers in the light of the ideals and goals of sustainable development (Persian)]. In Iranian Association for United Nations Studies. *A compilation of papers presented to the conference on the 70th anniversary of the establishment of the United Nations, November 21-22, 2015*. Tehran: Ministry of Foreign Affairs Islamic Republic of Iran, Publishing Department. <http://opac.nlai.ir/opac-prod/bibliographic/4962246>
- Azurix Corp. (2007). Azurix Corp. v. The Argentine Republic, ICSID Case No. ARB/01/12. Retrieved from <https://www.italaw.com/cases/118>
- Bellak, Ch. (2015). Economic impact of investment agreements. *Vienna University of Economics and Business, Department of Economics Working Papers*, No. 200. <https://econpapers.repec.org/paper/wiwwiwwu/wuwp200.htm>
- Biwater Gauff (Tanzania) Ltd. (2006). Biwater Gauff (Tanzania) Ltd. v. United Republic of Tanzania, ICSID Case No. ARB/05/22. Retrieved from <https://www.italaw.com/cases/157>
- Bonnitcha, J., Skovgaard Poulsen, L. N., & Waibel, M. (2017). *The political economy of the investment treaty regime*. Oxford: Oxford University Press. [DOI:10.1093/law/9780198719540.001.0001]
- Brower, Ch., Matthews, J., & Lowe, V. (2010). Piero Foresti, Laura de Carli & Others v. The Republic of South Africa, ICSID Case No. ARB(AF)/07/01, Award, 4 Aug 2010. Retrieved from <https://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/ita0337.pdf>
- Burke-White, W. W., & von Staden, A. (2010). Private litigation in a public law sphere: The standard of review in investor-state arbitrations. *Yale Journal of International Law*, 35(2), 283. <https://digitalcommons.law.yale.edu/yjil/vol35/iss2/2/>
- Butler, N., & Subedi, S. (2017). The future of international investment regulation: Towards a world investment organisation? *Netherlands International Law Review*, 64(1), 43-72. [DOI:10.1007/s40802-017-0082-5]
- Cheng, T. H. (2005). Power, authority and international investment law. *American University International Law Review*, 20(3), 465-520. <https://digitalcommons.wcl.american.edu/auilr/vol20/iss3/1/>
- Civiletti, B., Siqueiros, J. L., & Lauterpacht, E. (2000). Metalclad Corporation v. The United Mexican States, ICSID Case No. ARB(AF)/97/1, Award, 30 Aug 2000. Retrieved from <https://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/ita0510.pdf>
- Corporate Counsel International Arbitration Group (CCIAG). (2019). Investor-State Dispute Settlement (ISDS) reform. Retrieved from <https://www.italaw.com/cases/409>
- Ethyl Corporation v. Canada, UNGA, Preliminary Tribunal Award on Jurisdiction, 24 June 1998. <https://undocs.org/Home/Mobile?FinalSymbol=A%2F73%2F289&Language=E&DeviceType=Mobile,https://www.italaw.com/cases/409>
- Gauthier, A. (2015). Investor-state dispute settlement mechanisms : what is their history and where are they going? *Background Paper*, 2015-115-E. <https://publications.gc.ca/site/eng/9.817857/publication.html?wb-disable=true>
- Gazzini, T. (2012). Bilateral investment treaties. In T. Gazzini & E. De Brabandere. *International investment law: The source of rights and obligation* (pp. 99-132). Leiden: Brill. [DOI:10.1163/9789004214538_006]
- Haynes, J. (2011). *Development studies* [R. Shirzadi, & J. Ghobadi, Persian Trans]. Tehran: Agah. <http://opac.nlai.ir/opac-prod/bibliographic/2267149>
- Jafari, A. (2016). [Regulation as a mechanism to prevent banking crimes (Persian)]. In H. Gholami. *Comparative criminal sciences in the light of international co-operations*. Tehran: Mizan. <http://opac.nlai.ir/opac-prod/bibliographic/4485914>
- Kriebaum, U. (2018). Evaluating social benefits and costs of investment treaties: Depoliticization of investment disputes. *ICSID Review - Foreign Investment Law Journal*, 33(1), 14-28. [DOI:10.1093/icsidreview/six026]

- Lalonde, M., Rezek, F., & Vicuña, F. O. (2005). CMS Gas Transmission Company v. The Republic of Argentina, ICSID Case No. ARB/01/8, Award, 12 May 2005. Retrieved from <https://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/ita0184.pdf>
- Lauterpacht, E., Weil, P., Yves Fortier, L., Arnold & Porter, & White & Case. (2000). Compañía del Desarrollo de Santa Elena S.A. v. Republic of Costa Rica, ICSID Case No. ARB/96/1, Award, 17 Feb 2000. Retrieved from <https://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/ita-law6340.pdf>
- Pauwelyn, J. (2014). At the edge of chaos? Foreign investment law as a complex adaptive system, how it emerged and how it can be reformed. *ICSID Review - Foreign Investment Law Journal*, 29(2), 372-418. [DOI:10.1093/icsidreview/siu001]
- Philip Morris Asia Limited. (2012). Philip Morris Asia Limited v. The Commonwealth of Australia, UNCITRAL, PCA Case No. 2012-12. Retrieved from <https://www.italaw.com/cases/851>
- Puccio, L., & Harte, R. (2017). From arbitration to the Investment Court System (ICS): The evolution of CETA rules. Retrieved from <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/48636506-562d-11e7-a5ca-01aa75ed71a1/language-en> [DOI:10.2861/856144]
- Rapley, J. (2007). *Understanding development: Theory and practice in the Third World*. 3rd Ed. Boulder: Lynne Rienner Publishers. <https://books.google.com/books?id=2NyRAAAIAAJ&dq>
- Rasekh, M., & Hosseini Karabi, S. M. (2016). [The concept of regulation in the legal field (Persian)]. *Journal Encyclopedia of Economic Law*, 22(8), 23-39. [DOI:10.22067/LE.V22I8.34970]
- Salacuse, J. W., & Sullivan, N. P. (2005). Do BITs really work? An evaluation of bilateral investment treaties and their grand bargain. *Harvard International Law Journal*, 46(1), 67-130. <https://heinonline.org/HOL/LandingPage?handle=hein.journals/hilj46&div=7&id=&page=>
- Salacuse, J. W. (2015). *The law of investment treaties*. Oxford: Oxford University Press. [DOI:10.1093/law/9780198703976.001.0001]
- Sattar, S. (2013). International arbitration and judicial interference: Progressive development of international investment law or a threat to its legitimacy. *Asian International Arbitration Journal*, 9(2), 63-77. <https://kluwerlawonline.com/journalarticle/Asian+International+Arbitration+Journal/9.2/AIAJ2013006>
- Sattorava, M. (2018). *The impact of investment treaty law on host states: Enabling good governance?* London: Bloomsbury Publishing. <https://books.google.com/books?id=7idEDwAAQBAJ&dq>
- Schwebel, S., Händl, J., & Kühn, W. (2001). CME Czech Republic B.V. v. The Czech Republic, UNCITRAL, Partial Award, 13 Sep 2001. Retrieved from <https://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/ita0178.pdf>
- Schwebel, S., Brownlie, I., & Kühn, W. (2003). CME Czech Republic B.V. v. The Czech Republic, UNCITRAL, Final Award, 14 Mar 2003. Retrieved from <https://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/ita0180.pdf>
- Tienhaara, K. (2011). Regulatory chill and the threat of arbitration: A view from political science. In Ch. Brown, & K. Miles (Eds.), *Evolution in investment treaty law and arbitration* (pp. 606-628). Cambridge: Cambridge University Press. [DOI:10.1017/CBO9781139043809.034]
- United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD). (2014). Developing countries face \$2.5 trillion annual investment gap in key sustainable development sectors, UNCTAD report estimates. Retrieved from <https://unctad.org/press-material/developing-countries-face-25-trillion-annual-investment-gap-key-sustainable>
- United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD). (2019). World investment report 2019: Special economic zones. Retrieved from <https://unctad.org/webflyer/world-investment-report-2019>
- United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD). (2020 a). World investment report 2020: International production beyond the pandemic. Retrieved from <https://unctad.org/webflyer/world-investment-report-2020>
- United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD). (2020 b). Investor-state dispute settlement cases pass the 1,000 mark: Cases and outcomes in 2019. Retrieved from <https://investmentpolicy.unctad.org/news/hub/1655/20200708-investor-state-dispute-settlement-cases-pass-the-1-000-mark-cases-and-outcomes-in-2019>

- United Nations. (2017). United Nations Commission on international trade law, fiftieth session, Vienna, 3-21 July 2017. Retrieved from <https://undocs.org/A/CN.9/917>
- United Nations. (2015). Transforming our world: The 2030 agenda for sustainable development. Retrieved from <https://undocs.org/A/RES/70/1>
- UNGA. (2018). International Financial System and Development. A/73/289. 31 July 2018, <https://undocs.org/Home/Mobile?FinalSymbol=A%2F73%2F289&Language=E&DeviceType=Mobile>
- Vandevelde, K. J. (2005). A Brief History of International Investment Agreements. *U.C. Davis Journal of International Law & Policy*, 12(1), 157. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1478757
- Van Harten, G. (2007). *Investment treaty arbitration and public law*. Oxford: Oxford University Press. <https://books.google.com/books?id=mJttQgAACAAJ&dq>
- Van Harten, G., Kelsey, J., & Schneiderman, D. (2019). Phase 2 of the UNCITRAL ISDS review: Why 'other matters' really matter. *All Papers*, 328. https://digital-commons.osgoode.yorku.ca/all_papers/328
- Van Harten, G., & Loughlin, M. (2006). Investment treaty arbitration as a species of global administrative law. *European Journal of International Law*, 17(1), 121-50. [DOI:10.1093/ejil/chi159]
- Zamani, S. Gh. (2016). [Twenty-one speeches on international human rights (Persian)]. Tehran: Khorsandy. <http://opac.nlai.ir/opac-prod/bibliographic/4101673>
- Zhan, J. (2018). *UNCTAD's reform package for the international investment regime*. Paper presented at High-Level International Investment Agreements (IIA) Conference 2018. 24 October 2018; Geneva, Switzerland. <https://investmentpolicy.unctad.org/publications/1190/unctad-s-reform-package-for-the-international-investment-regime-2018-edition->